

ONTOLOGIE ARHEICĂ

Arheitatea constituie principiul ontopoeticii originale eminesciene și ea stă la baza unei originale gnoseologii. În liniile ei generale de definiție, arheitatea este eternă, dinamică și omnipotentă.

Aceasta este esența arheică a ontopoeticii eminesciene, crescută din dorința formulării unei „filosofii românești”, așa cum nu o dată a scris și a dorit-o. Acest lucru l-a făcut cu atât mai mult cu cât filosofia constituia pentru el, embrionul arheic al tuturor științelor. Ideea sensibilă, ideea ce sprijină sentimentul (religios, creștin sau laic), interesează mult pe marele creator de excepție, Mihai Eminescu.

O primă concluzie parțială importantă care derivă din condiția definirii eseistice a arheului este prin excelență liricul. Dacă liricul trimite la sentiment, iar filosoficul la gând, atunci arheul înseamnă sentimentul și gândul reunite și abia după aceea, ceea ce interesează filosofia: spirit sau materie, finit sau infinit. Arheul devine astfel unicul principiu al unei ontologii eminesciene defenite estetic, adică al unei ontopoetici, dar nu atât al uneia explicite, care nici nu prea există la Eminescu.

Eminescu afirmă că „Filosofia a căzut în discredit, prin sărăcia ei relativă cu bogăția tuturor fiicelor ei”, iar acest fapt de reabilitare îi motivează și interseul pentru filosofie. „Copiii, filosofiei, odată ajunși maturi, s-au lepădat de propria lor mamă, socotind filosofia de prisos. S-a adăugat și existența mai multor doctrine filosofice din același embrion original, considerate neadevărate și, astfel, crede Eminescu, omul batjocorind filosofia se aseamănă cu avocatul ce-și batjocorește biserica, adică batjocorește propria-i condiție ca umanitate.

Raportată la creativitatea artistică, filosofia înseamnă estetică. Sensul ambelor fiind cel al restabilirii echilibrului pierdut. Relația este bi-univocă: „Un suflet frumos este așadar lucrul în armonie, și grația este caracterul ei în arătare”. Într-adevăr, dintre toate categoriile estetice grația este cea mai aproape de esențialitatea conceptuală a frumosului. Toate celelalte categorii tind, în felul lor, către grație, sublimul fiindu-le rezervat doar câtorva. Un suflet frumos, așadar, nu poate da decât opere frumoase, iar acestea nu pot alcătui decât o cultură frumoasă. Până și Eminescu spune: „Cugetarea fundamentală asupra acestui raport e simplu, deoarece obiectele frumuseței, produsele artei constituiesc o parte din obiectele inteligenței, este cunoașterea lor o parte a culturii: în noțiunea ei însă zace totodată și pretențiunea ca cel cult să posedeze și simț și gust, plăcere și pricepere a artei și a toată frumusețea, .

Este de recunoscut faptul că imaginea lui Eminescu unitar arheic, nu este și cea mai comodă din punct de vedere al abordărilor exegetice.

Evangelia după Ioan debutează, cu expresia: „La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul,„. Cuvânt este scris cu majusculă pentru semnificațiile lui simbolice care pornesc de la sensul din limba greacă a formei Logos. Dacă etimologic, Cuvânt înseamnă „Rațiune, Luciditate,„ teologic vorbind , ele are două sensuri majore:

1.- ca **Logos primordial**, identificat în cea de a doua persoană a Sfintei treimi, adică a lui Iisus Hristos – Fiul, care a participat nemijlocit la crearea Lumii, fiind de-o ființă cu Dumnezeu. El a creat lumea împreună, Cuvântul lor fiind nu o simplă „Rostire,„ , comunicare, ci puterea creativă însăși; „Toate prin El s-au făcut, și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut.

2.- ca **Logos Înrupat**, identificat, la fel, în Hristos – Fiul și în Dumnezeu - Tatăl. „Cuvântul s-a făcut trup și s-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca Unuia- Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr.,,

Unitatea întru-ființă a lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos este repetat afirmată de Evanghelii.

Cam același lucru se întâmplă și cu Hyperion. În fața Părintelui el trăiește o re-inițiere în propria-i condiție, ceea ce se dovedește, de vreme ce el se reîntoarce la misiunea pentru care fusese creat. Reîntoarcerea sa ar echivala cu a doua venire a lui Iisus, de fapt ar fi a treia, ca și a Luceafărului, pentru că prima poate fi considerată cea a ante-mergătorului său, Ioan. Această revenire este una însă cenzurată, pregătită să aleagă bobul bun de neghină, dar, prin aceasta, se realizează un act justițiar, iar nu unul nedrept, încărcat de subiectivitatea patimei, așa cum era gata să reacționeze Hyperion. El este menit să aducă, în continuare, **Pacea și Fericirea** celor consecvenți într-o Iubire adevărată.

Și astfel cei doi preiau „lumină din lumina,„ lui, pe care el, la rândul-i, a preluat-o de la Tatăl. De fapt, odată creat, omul are nostalgia unității și integrității primordiale, arheice, creatura rămânând definită nostalgic. Arheitatea este totdeauna impersonală. Personalizarea, ca Facere, o transformă în individ, în persoană. În sens invers arheic și simbolic, Omul semnifică Umanul, apropiindu-se astfel originarității sale; în grila interpretării creștine, tinde către Dumnezeu:

Când ființele se-mbină

Când confund pe tu cu eu

E lumină din lumină

Dumnezeu din Dumnezeu.

Prof. Mariana Ion

Școala Gimnazială „Dobre Vlădescu” Turcoaia, județul Tulcea

